

SISARUSTEN NIMIEN SAMANKALTAISUUDET JA NIMENANTOPERUSTEET

Nea Vaahtera
Kandidaatintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Nea Vaahtera	
Työn nimi Sisarusten nimien samankaltaisuudet ja nimenantoperusteet	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 25 + lähteet ja liitteet
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä tutkielmassa tarkastellaan sisarusten nimien samankaltaisuutta ja nimenantoperusteita. Tutkimuksessa analysoidaan sisarusten nimien rakenteellisia ja sisällöllisiä piirteitä sekä nimenantoperusteita, käsitellään vanhempien näkemyksiä sisarusten nimien samankaltaisuudesta sekä sitä, ovatko vanhemmat tarkoituksellisesti antaneet lapsilleen samankaltaiset nimet. Aineistoa tutkitaan seuraavien tutkimuskysymysten avulla:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Millaisia nimenantoperusteita sisarusten ensinimiin liittyy?2) Millaisia samankaltaisuuksia sisarusten nimistä löytyy? Kuinka suuresta osasta sisarusten nimiä löytyy samankaltaisuuksia?3) Onko nimiin luotu samankaltaisuuksia tarkoituksellisesti? <p>Teoriataustana tutkimuksessa on antroponomastiikka ja sosio-onomastiikka. Aineistonkeruuseen on käytetty Webropol-ohjelman avulla laadittua kyselylomaketta. Tutkimusaineisto koostuu 74 kyselyvastauksesta, joissa on annettu yhteensä 466 nimeä; 215 on ensinimeä ja 251 jälkinimeä. Kyselyssä on tiedusteltu myös vanhempien taustatietoja, lasten ensinimien nimenantoperusteita sekä sisarusten nimien samankaltaisuutta vanhempien näkökulmasta. Aineistoa analysoidaan kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Määrällinen tutkimus kohdistuu suurimpaan osaan kyselyvastauksista, ja laadullinen nimien rakenteellisiin ja sisällöllisiin piirteisiin sekä avoimiin vastauksiin.</p> <p>Tutkimustuloksissa samankaltaisuutta näkyy eniten sisarusten nimien tavumäärässä, äännerakenteessa sekä alku-, sisä- ja loppusoinnuissa. Tavumäärä on yleisin yhdistävä tekijä sisarusten nimien välillä. Suurimmassa osassa perheistä, joissa vanhempien mukaan sisarusten nimistä löytyy samankaltaisuuksia, on samankaltaisuus luotu nimiin tarkoituksellisesti. Nimenantoperusteista tärkeimpiä ovat nimen kaunis tai miellyttävä äänne- tai kirjoitusasu, helppous kirjoittaa tai lausua nimi, nimen sopivuus sukunimeen sekä nimen perinteisyys. Perheistä useassa on myös käytetty sisarusten nimeämiseen samoja nimenantoperusteita.</p>	
Asiasanat Nimistöntutkimus, nimenanto, henkilönnimet, etunimet	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1	Etu- tai kutsumanimien perusteet	12
KUVIO 2	Vastaukset sisarusten nimien samankaltaisuutta käsitteleviin kysymyksiin.....	13
KUVIO 3	Samankaltaisuudet sisarusten nimissä	14
KUVIO 4	Samankaltaisuuksien tarkoituksellisuus sisarusten nimissä..	15

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET	3
2.1	Antroponomastiikka ja sosio-onomastiikka.....	3
2.2	Nimenanto ja nimenantoperusteet	4
2.3	Keskeiset käsitteet	6
3	TUTKIMUSMETODIT	7
3.1	Aineistonkeruumenetelmä	7
3.2	Analyysimenetelmät.....	10
4	AINEISTO JA ANALYYSI.....	11
4.1	Aineisto.....	11
4.2	Nimenantoperusteet	12
4.3	Samankaltaisuudet sisarusten nimissä	13
4.4	Nimien rakenteen analyysi	15
4.4.1	Alku-, sisä- ja loppusoinnut	15
4.4.2	Tavu- ja äännerakenne	17
4.5	Nimien sisällön analyysi	18
4.6	Avointen vastausten analyysi	19
4.6.1	Nimenantoperuste: muu, mikä?	19
4.6.2	Samankaltaisuus: muu, mikä?	20
4.6.3	Minkä vuoksi lapsille on annettu samankaltaiset nimet?.....	20
5	PÄÄTÄNTÖ.....	22
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	27

1 JOHDANTO

Nimet ja nimenanto kantavat suurta merkitystä joka puolella maailmaa, ja henkilönnimiä kutsutaankin kulttuurisiksi universaaleiksi – henkilönnimet ovat käytössä kaikissa tunnetuissa kulttuureissa ja kielissä (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 28, 162). Nimet muodostavat myös merkittävän osan ihmisen identiteettiä (mts. 2008: 19). Nimet ovat tutkimusaiheena kiinnostavia etenkin siksi, koska niistä halutaan usein edustavia ja niiden halutaan antavan ihmisestä parhaan mahdollisen kuvan. Sisarusarjojen kohdalla nimenantoa saatetaan miettiä entistä hartaammin, sillä monet vanhemmat haluavat antaa lapsilleen yhteenkuuluvat, rakenteellisesti tai sisällöllisesti samankaltaiset nimet.

Kandidaatintutkielmassani tutkin sisarusten nimien samankaltaisuutta ja niihin liittyviä nimenantoperusteita sekä erityisesti sitä, millaisista nimien rakenteellisista ja sisällöllisistä piirteistä löytyy samankaltaisuuksia sisarusten välillä. Lisäksi luokittelen nimenantoon käytettyjä nimenantoperusteita ja tutkin, näkyykö sisarusten nimeämisperusteissa yhtenäisyyttä. Kiinnitän myös huomiota vanhempien käsityksiin samankaltaisuudesta sisarusten nimissä sekä siihen, ovatko vanhemmat tarkoituksellisesti antaneet lapsilleen jollain tavalla samankaltaiset nimet. Analysoin keräämääni aineistoa seuraavien tutkimuskysymysten pohjalta:

- 1) Millaisia nimenantoperusteita sisarusten ensinimiin liittyy?
- 2) Millaisia samankaltaisuuksia sisarusten nimistä löytyy? Kuinka suuresta osasta sisarusten nimiä löytyy samankaltaisuuksia?
- 3) Onko nimiin luotu samankaltaisuuksia tarkoituksellisesti?

Sisarusten nimien samankaltaisuudesta ei löydy laajemmin tutkimusta suomen kielellä. Aihe on tutkimuskohteena mielenkiintoinen, sillä kyseessä vaikuttaa olevan suhteellisen yleinen yhteiskunnallinen ilmiö. Vuonna 1979 toteutetussa almanakkaan sisällytetyssä kyselytutkimuksessa nimenvallintaperusteita tutkinut Kiviniemi (2006: 134–135) huomauttaa, että sukuyhteyden osoittaminen nousi tutkimuksessa esiin yhtenä keskeisenä nimenvallinnan piirteenä. Sisarusten nimet ja nimenantoperusteet ovat tutkimuskohteena kiinnostavia siksi, koska sisarusten usein nähdään kuuluvan ”samaa sarjaan”, ja vanhemmat saattavat näin ollen suunnitella antavansa lapsille samankaltaiset nimet. Yhtäläisyyksiä saattaa löytyä myös esimerkiksi lasten ja vanhempien nimistä (ks. Moilanen 2016), mutta sisarusten nimissä esiintyvät

samankaltaisuudet eroavat tästä tutkimuskohteena, sillä mikäli perheessä on useampi sisarus, voidaan nimet nähdä nimisarjana.

Sisarusten nimien systemaattisuutta on tutkinut aikaisemmin Maria Hyväri (2006) pro gradu -tutkielmassaan *Sisarussarjojen etunimisysteemit*. Tutkimus käsittelee sisarussarjojen nimisysteemejä vanhoillislestadiolaisissa perheissä ja keskittyy analysoimaan laadullisen analyysin avulla nimien rakenteellista ja sisällöllistä systemaattisuutta. Omassa tutkimuksessani analysoin sisarusten nimistä joitain samoja asioita, kuten nimien alku-, sisä- ja loppusointuisuutta sekä tavu- ja äännerakennetta. Tutkimukseni tarjoaa siis uudenlaisen kuvan sisarusten nimistä, joka nojautuu enemmän määrälliseen suuntaan ja tutkii lisäksi laajemmin nimenantoperusteita.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Antroponomastiikka ja sosio-onomastiikka

Tutkimukseni sijoittuu antroponomastiikan ja sosio-onomastiikan teoreettiseen viitekehykseen. Suurin osa Suomessa tuotetusta nimistöntutkimuksesta on keskittynyt erityisesti paikannimien tutkimukseen (Ainiala ym. 2008: 60), joka toimii porttina eri paikkakuntien ja suomalaisen väestön historiaan. Henkilönnimistön tutkimuksessa eli antroponomastiikassa on Suomessa tutkittu sekä etunimiä että sukunimiä. Sosiolingvistisen nimistöntutkimuksen eli sosio-onomastiikan näkökulmaa on tutkittu henkilönnimistössä yhä enemmän 1980-luvulta lähtien, ja siihen kuuluu sekä nimien suovaihtelu että nimien valinta ja nimenantoperusteet. (mts. 60.) Sosio-onomastiikka keskittyy tutkimaan sitä, miten nimiä käytetään (Ainiala & Östman 2017: 2).

Nimistöä koskeva sosiolingvistinen nimistöntutkimus eli *sosio-onomastiikka* on vahvistunut tutkimusnäkökulmana 1980-luvun jälkeen (Ainiala ym. 2008: 77). Tätä näkökulmaa edustavat muun muassa Kiviniemen henkilönnimiä käsittelevät teokset *Rakkaan lapsen monet nimet: Suomalaisten etunimet ja nimenvaihtelu* (1982) sekä myöhemmät *Iita Linta Maria: Etunimiopas vuosikymmenen vaihteeseen* (1993) ja *Suomalaiset etunimet* (2006). Oma tutkimukseni painottuu myös henkilönnimien sosio-onomastiseen tutkimukseen, mutta sosio-onomastiikan viitekehyksellä voidaan tutkia myös esimerkiksi paikannimiä tai vaikkapa eläinten nimiä.

Sosio-onomastiikan viitekehyksellä tehtyjä opinnäytetöitä on tehty Suomessa muutamia, kuten esimerkiksi Moilasen (2016) kandidaatintutkielma vanhempien etunimien vaikutuksesta lasten nimeämisessä. Tutkielmassa analysoidaan samankaltaisuuksia vanhempien ja lasten etunimien välillä erityisesti nimien äännerakenteen kautta, sekä tutkitaan vanhempien tietoisuutta nimien samankaltaisuudesta.

2.2 Nimenanto ja nimenantoperusteet

Nimi muodostaa merkittävän osuuden identiteetistä; se yksilöi ja inhimillistää tietyn henkilön ja liittää hänet osaksi ympäröivää yhteiskuntaa (Ainiala ym. 2008: 19–20, Ainiala & Östman 2017: 3). Nimenannolla on vahva sosiokulttuurinen funktio, ja nimenannon avulla vanhemmat sijoittavat sekä lapsensa että itsensä osaksi heitä ympäröivää sosiokulttuurista kontekstia (Ainiala & Östman 2017: 3). Nimenantoa voidaan tarkastella paitsi lasten, myös vanhempien identiteetin ilmentymänä tai esiin tuomisena.

Nimenanto on vahvasti sosiaalinen prosessi, ja se on sidoksissa ympäröivään kulttuuriin: eri kulttuureissa nimiä annetaan erilaisin perustein (Ainiala, ym. 2008: 166). Kulttuuri ja nimenannon kehitys nivoutuvat yhteen, sillä nimenannossa noudatetaan sosiaalisesta ympäristöstä kumpuavia trendejä. Nimenantoperusteet ovat viime aikoina muuttuneet, kun yhteisöllisestä nimenannosta on siirrytty yksilöllisempään nimenantoon (Kiviniemi 2006: 63; Saarelma-Paukkala 2017: 137). Tähän voi syynä olla kulttuuri, jossa yhä tärkeämpää on yksilön itsemääräämisoikeuden korostaminen sekä kansainvälistyminen. Nämä kehityskulut lisäävät tarvetta erottua joukosta suosimalla tuoreempaa, monipuolisempaa ja erikoisempaa nimenantoa. (Ainiala ym. 2008: 227–228; Saarelma-Paukkala 2017: 137.)

Aldrin (2017: 46) esittää, että valitessaan lapselle nimen vanhemmat osallistuvat tiettyjen sosiaalisten merkitysten ja rakenteiden luomiseen, ja muodostavat itsestään ja lapsestaan sosiaalisia olentoja näiden rakenteiden sisällä. Nimenvallintaan voivat Aldrinin mukaan vaikuttaa vanhempien identiteetteihin liittyvät tekijät, kuten heidän arvonsa ja näkemyksensä: vanhemmat rakentavat identiteettiään asemoimalla itsensä suhteessa kaikkiin nimiin ja valitsemalla nimen lapselleen. Nämä sosiaaliset asemoinnit (*social positionings*) saattavat vaikuttaa myös myöhempiin asemointeihin, eli ensimmäisen lapsen nimenvallinnan aikana tehdyillä asemoinneilla voi olla vaikutusta asemointeihin seuraavien lasten nimenvallinnassa. (mts. 63–65.)

Sisarusten nimiä ja nimenantoa Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Alankomaissa ovat tutkineet Bloothoof ja Groot (2013). Heidän tutkimuksensa käsittelee todennäköisyyksiä siihen, että toiselle lapselle valitaan tietty nimi tietynlaisen nimen saaneen ensimmäisen lapsen seuraksi, eli esimerkiksi sitä, kuinka suuri todennäköisyys on, että nimen *John* saaneen lapsen sisarukselle annetaan nimeksi *Mary*. Kyseessä on laaja-alainen määrällinen tutkimus, jossa ei tutkita laajemmin nimenantoperusteita, vaan sitä, kuinka vanhemmille lapsille annetut nimet voivat tietyllä tavalla ennakoita seuraavien lasten nimeämistä. (mts. 114.) Bloothoofin ja Grootin keräämistä nimiryppäistä (eng. *name clusters*) nousee esiin joitain yhtymäkohtia, jotka liittyvät nimien alkuperäiseen kieleen, nimien pituuteen sekä aikaan, jolloin nimet ovat olleet suosituimpia (mts. 119).

Nimenantoperusteita voi olla monenlaisia, ja niiden sanoittaminen voi olla vanhemmille hankalaa, sillä nimenantoon vaikuttavat usein tunteet ja sattuma, ja perusteet ovat harvoin yksiselitteisiä (Ainiala ym. 2008: 133; Saarelma-Paukkala 2017: 137). Vuonna 1979 toteutetussa almanakkaan sisällytetyssä kyselytutkimuksessa nimenvaalintaperusteita tutkineen Kiviniemen (2006: 131–135, 1982: 173) mukaan sukuyhteyden osoittaminen oli yhtenä keskeisimmistä nimenvaalinnan piirteistä.

Vuonna 1982 julkaistussa teoksessaan Kiviniemi luokittelee ja erittelee tarkemmin kyselyssä ilmenneitä nimenvaalintaperusteita. Pyrkimyksestä samankaltaisuuteen sisarussten nimeämisessä Kiviniemi kertoo luokassa ”Systeeminimiä ja erikoisia valintaperusteita”, johon kuuluu 13 % kyselyssä kerätyistä ensinimistä. Tämän lisäksi nimenantoperusteina nousi esiin muun muassa henkilöesikuvat, historialliset ja kirjalliset henkilöhahmot, uskonnolliset esikuvat, nimen sisältö, syntymä- tai kastepäivä, käytännölliset näkökohdat sekä mieltymys nimeen (Kiviniemi 1982: 173). Tutkimuksessa ilmenneitä nimenantoperusteita Kiviniemi (2006) on esitellyt myös yhdistettynä myöhempään aineistoon.

Kiviniemen mukaan nimiä on voitu kytkeä sukulaisten, esimerkiksi lapsen vanhempien, lähisukulaisten tai sisarussten nimiin ns. ”yhdistävien lenkkien” avulla. Yleisin tällaisista yhdistävistä lenkeistä on alkusoinnun (*allitteraation*) eli saman alkukirjaimen tai ensitavun käyttö. Nimiä voi yhdistää myös samankaltainen merkityssisältö. (Kiviniemi 1982: 159.) Yhteisiä piirteitä, jotka osoittavat sukuyhteyttä nimissä, voivat olla Saarelma-Paukkalan (2017: 139) mukaan lisäksi samat alkukirjaimet tai äänneyhdistelmät, tavumäärä ja samankaltainen merkityssisältö. Erityistä systemaattisuutta on käytetty muun muassa kaksosten nimeämisessä, mutta myös muidenkin sisarussten kohdalla (Kiviniemi 1982: 130, 159; 2006: 134).

Suvun mukaan nimeämisellä on pitkä historiallinen tausta: lapsille on jo monen sadan vuoden ajan annettu nimiä vanhempien sukulaisten mukaan (Ainiala ym. 2008: 233; Kiviniemi 2006: 128; Saarelma-Paukkala 2017: 138). Alun perin suvun mukaan nimeämistä on ohjailnut uskomus siihen, että nimi liitti kantajansa kaimoihinsa eli nimen aiempiin kantajiin, ja saattoi myös mahdollistaa sen, että kaima jatkaa elämäänsä samannimisen sukulaisensa kautta (Kiviniemi 1982: 130).

Nimenantoperusteita on tutkittu Suomessa useissa opinnäytetöissä, kuten esimerkiksi Kauppisen (2021) pro gradu -tutkielmassa, joka käsittelee 2010-luvulla syntyneiden lasten nimien nimenantoperusteita. Sisarussten nimien samankaltaisuutta ja systemaattisuutta on tutkinut Maria Hyväri pro gradu -tutkielmassaan *Sisarussarjojen etunimisysteemit* (2006). Tutkielmassa analysoidaan kolmi- tai useampilapsisien vanhoillislestadiolaisperheiden sisarussarjojen nimisysteemejä sekä nimenantoperusteita. Nimien systemaattisuuden analyysissä on otettu huomioon sekä rakenteellisia että sisällöllisiä seikkoja, joiden perusteella sisarussten nimistä voidaan löytää tietynlainen nimisysteemi (mts. 6).

2.3 Keskeiset käsitteet

Tutkielman keskeisistä käsitteistä löytyy nimistöntutkimuksen peruskäsitteitä, kuten *henkilönnimi*, *etunimi*, *ensinimi* ja *jälkinimi* sekä *nimenantoperusteen* käsite, joista usein käytetään myös termiä *nimervalintaperuste*. Lisäksi keskeisenä käsitteenä tutkielmassa on *sisarus*.

Henkilönnimellä eli *antroponymilla* tarkoitetaan ihmiseen viittaavaa nimeä, jolla pyritään henkilön identifiointiin (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 162). Etunimellä tarkoitetaan yhtä tai useampaa, usein sukunimestä erillään olevaa nimeä. Suomessa etunimet koostuvat usein kahdesta tai kolmesta osasta eli ensinimestä, jolla tarkoitetaan ensimmäistä etunimeä, ja jälkinimistä, jotka ovat ensimmäistä etunimeä seuraavia etunimiä (mts. 172). Käsitteenmäärittelyssä on otettava huomioon ero käsitteiden *etunimi*, *ensinimi* ja *jälkinimi* välillä. Tutkielmassani olen päätenyt käsittelemään ensisijaisesti ensinimiä, sillä ensinimien ja jälkinimien nimenantoperusteet voivat poiketa toisistaan huomattavasti (Kiviniemi 1993: 11). Ensinimet ovatkin tarkoitettu useimmiten puhuttelunimiksi, kun taas jälkinimet jäävät arjessa vähälle käytölle. Näin ollen, mikäli lapsille halutaan antaa samankaltaiset nimet käytännöllisistä syistä, pyrkivät vanhemmat luultavimmin valitsemaan lapsilleen samankaltaiset kutsumanimet, eli useimmissa tapauksissa pikemminkin samankaltaiset ensinimet kuin jälkinimet.

Nimenantoperusteella (tai *nimervalintaperusteella*) viitataan siihen, millä perustein nimi annetaan lapselle (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 166). Keskeisenä käsitteenä tutkimuksessa on myös *sisarus*. Kielitoimiston sanakirjan mukaan sisarukset ovat samojen vanhempien lapsia, jotka ovat toisiinsa sukulaissuhteessa. Kyseiseen kuvaukseen lukeutuu myös puoli- ja kasvatussisarukset. (Kielitoimiston sanakirja, 2021.) Tutkimuksessa ei ole tehty eroa biologisten sisarusten tai puoli- ja kasvatussisarusten välillä: pääasiana on pikemminkin se, että sama henkilö on osallistunut lapsen nimeämiseen.

3 TUTKIMUSMETODIT

3.1 Aineistonkeruumenetelmä

Aineistonkeruumenetelmänä tutkimuksessa on käytetty sähköistä kyselylomaketta, jonka avulla onnistuu sekä nimenantoperusteiden määrällinen tutkimus että sisarus-ten nimien sekä nimenantoperusteiden vertailu.

Dörnyein ja Taguchin (2010: 1) mukaan kyselytutkimukset ovat keränneet paljon suosiota, sillä kyselylomakkeita on suhteellisen vaivatonta laatia ja niitä voidaan käyttää monipuolisesti erilaisiin tutkimuksiin. Kyselytutkimukset ovat käytännöllisiä suuren tietomäärän keräämiseen, ja tulokset on mahdollista saada helposti käsiteltävässä muodossa, etenkin jos käytössä on moderneja tietokoneohjelmistoja (mts. xiii, 6). Lukuisista eduistaan huolimatta kyselytutkimuksiin liittyy joitain ongelmia, muun muassa kysymysten ymmärtämisen vaikeudet, vastausten yksinkertaisuus ja pintapuolisuus, vastaajien mahdolliset virheet sekä vastausten epäluotettavuus. Tämän vuoksi on kiinnitettävä erityisen paljon huomiota siihen, että laadittu kysely on selkeä ja toimiva, ja pystyy tuottamaan tutkimukseen helposti sovellettavaa tietoa. (mts. 6).

Kyselylomaketta laatiessa on huomioitava se, että kysymyksenasettelu ja vastausohjeet ovat selkeät ja yksiselitteiset, jotta vastaaja ymmärtää kysymykset ja osaa vastata niihin ongelmattomasti (Vilkkä 2007: 66–67). Monivalintakysymysten kohdalla myös erityisen tärkeää on, että kaikki mahdolliset vastausvaihtoehdot löytyvät lomakkeesta (Vallin 2018: 263 mukaan Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994). Lomakkeen pituus ja vastaamiseen kulunut aika on myös otettava huomioon kyselyn onnistumisen kannalta, sillä liian pitkä kysely saattaa olla vastausten hankinnan kannalta epäedullinen (Dörnyei & Taguchi 2010: 12).

Koska kyselylomakkeessa kerätään lasten ensi- ja jälkinimiä sekä lasten ja vanhempien syntymävuosia, ovat kyselyn vastaajat epäsuorasti tunnistettavissa näiden tietojen perusteella. Tutkielmassa ei kuitenkaan käsitellä suoraan lasten tai vanhempien syntymävuosia, vaan siinä nostetaan esiin tarkemmin ainoastaan lasten ensi- ja

jälkinimiä. Tutkielman loppuun liitetystä sisarusten nimien luettelosta (liite 2) löytyy kaikki aineiston sisarusten ensinimet. Jälkinimet on mainittu vain siinä tapauksessa, että ne ovat tutkimuksen kannalta merkittäviä, eli mikäli lapsen kutsumanimi on ensinimen sijaan yksi jälkinimistä. Tutkimuseettisistä syistä tutkimuslupaa on pyydetty kaikilta kyselyyn vastanneilta ja kyselyn esittelyyn on liitetty tutkimusta käsittelevä tiedote ja tietosuojailmoitus. Tietosuojan ylläpitämisen kannalta tutkimuksessa on otettu huomioon myös aineiston talletus ja hävitys: tutkimusrekisteri on suojattu salasalla ja se hävitetään, kun kandidaatintutkielma on valmis ja hyväksytty.

Kyselylomakkeen (liite 1) laadin Webropol-ohjelman avulla ja julkaisin linkin kyselyyn Vauva.fi-sivuston Nimet-palstalla sekä Kaksplus-lehden keskustelualueella. Kumpikin keskustelupalsta tarjosi suhteellisen vilkasta keskustelua, joiden osallistujista löytyi kahden tai useamman lapsen vanhempia. Kyselylinkki oli auki sivustoilla puolestatoista viikosta kahteen viikkoon (11.2.-25.2.2022 Vauva.fi-sivustolla ja 16.2.-25.2.2022 Kaksplus-sivustolla). Avasin kyselyn aluksi Vauva.fi-sivustolla, mutta vastauksia ei tullut paljoa, mahdollisesti johtuen siitä, että suuri osa sivuston kävijöistä olivat yksilapsisia tai vasta suunnittelemassa vauvan hankkimista. Kaksplus-lehden keskustelualueelta vastauksia kertyi kuitenkin enemmän. Kyselylinkin julkaisun yhteydessä kannustin vastaajia jakamaan linkkiä eteenpäin, jolloin se sai levitä orgaanisesti internetin kautta. Tämä mahdollisesti laajensi kyselyyn vastanneiden ihmisten ryhmää. Suljin linkin, kun julkaisusta oli kulunut kaksi viikkoa ja vastauksia oli kertynyt yhteensä 75.

Laatimani kyselylomake on kohdistettu vanhemmille, jotka ovat itse nimenneet lapsensa. Lomake koostuu kolmesta osiosta, joista ensimmäisessä kysytään vanhempien taustatietoja, toisessa lasten nimiä ja nimenantoperusteita ja viimeisessä esitetään kaikkien sisarusten nimiä koskevia yhteisiä kysymyksiä. Kyselyssä on yhdistelty monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä sekä sekamuotoisia kysymyksiä (ks. Vilka 2007: 62, 69), joissa yhtenä vastausvaihtoehtona on avoin kysymys.

Kyselyn ensimmäisessä osassa vastaajilta kerätään olennaisia taustatietoja, kuten syntymävuodet, äidinkielet ja kansallisuudet. Edellämainittuja tietoja kysytään siksi, että niillä saattaa olla vaikutusta lasten nimeämiseen. Eri ikäluokat voivat suosia erilaisia nimiä, ja vanhempien kieli ja kansallisuus voivat vaikuttaa nimenvalkintaan. Esimerkiksi monikulttuuristen perheiden vanhemmat voivat päättää antaa lapsilleen kumpaankin kieleen ja kulttuuriin sopivat nimet tai vaikkapa yhden nimen kummas-takin kulttuurista (Saarelma-Paukkala 2017: 124–125).

Toisessa osiossa vanhemmilta kysytään, kuinka monta lasta heillä on, ja valinnan perusteella lomakkeeseen aukeaa tietty määrä valikoita eli yksi valikko jokaista lasta kohden. Tässä osuudessa kartoitetaan lasten syntymävuodet, ensi- ja jälkinimet sekä nimenantoperusteet.

Nimenantoperusteita listasin kyselyyn yhteensä viisitoista, sekä yhden valikon, johon vanhemmat saattoivat halutessaan lisätä nimenantoperusteen, jota luettelosta ei löytynyt. Nämä perusteet valitsin kyselyyn Kiviniemen (1982: 173; 2006: 131) erittelemien nimenantoperusteiden sekä Saarelma-Paukkalan (2017) esittämien 2000-luvun nimitrendien perusteella. Joitain nimenantoperusteita erottelin toisistaan, kuten käytännöllisiä näkökohtia, joista listasin nimenantoperusteiksi muun muassa nimen yhteensopivuuden sukunimeen sekä nimen helpon kirjoitus- ja äänneasun. Erotin omiksi kategorioikseen nimen muodikkuuden, harvinaisuuden, kansainvälisyyden, yleisyyden ja perinteisyyden 2000-luvun nimitrendien perusteella (Saarelma-Paukka 2017: 57–101). Luettelossa toiseksi viimeinen nimenantoperuste *Nimi on samankaltainen kuin ensimmäisten/aiempien lasten nimet* löytyy vain ensimmäisen lapsen tietojen jälkeen tulevista valikoista, eli toisen, kolmannen, jne. lapsen nimenantoperusteita käsittelevistä kysymyksistä. Nimenantoperusteista vanhemmat saivat valita jokaisen lapsen tietojen kohdalla yhdestä kolmeen perustetta, sillä perusteet voivat usein toimia päällekkäin (mts. 138).

Vanhemmilta kysyttiin ensinimien lisäksi lasten jälkinimet sekä kutsumanimet, mikäli lasta kutsutaan ensinimen sijaan jollain jälkinimestä. Tällöin, mikäli kutsumanimi on yhdellä tai useammalla lapsista ensinimen sijaan jokin jälkinimestä, saatoin analysoida lasten kutsumanimiä keskenään ja tutkia, onko niissä samankaltaisuuksia ensinimien sijaan. Koska suomen kielen nimisysteemissä vallitsee viskurilaki (ks. Kiviniemi 2006: 108–112), ensinimeksi valitaan usein tavumäärältään lyhyempi tai äännerakenteeltaan kevyempi nimi. Aineistossa esiintyy muutamia esimerkkejä tällaisista nimiyhdistelmistä: *Iida Eveliina*, *Juho Viktor* ja *Anne Maarit*. Kutsumaniminä käytettävät nimet on alleviivattu. Pyysin lomakkeessa lasten kutsumanimiä siksi, että vanhemmat oletettavasti pyrkivät samankaltaisuuteen nimenomaan lastensa kutsumanimissä, sillä ne ovat käytössä päivittäin. Näin ollen tutkiessani perheitä, joissa yhden tai useamman lapsen kutsumanimeksi on ilmoitettu toinen nimi, otan huomioon samankaltaisuudet kutsumanimissä, mikäli ne erottuvat ensinimissä esiintyvistä samankaltaisuuksista tai aiheuttavat systemaattisuutta kaikkien sisarusten nimissä.

Kolmannessa eli viimeisessä osiossa on esitetty kaikkien lasten nimiä koskevia, nimien samankaltaisuutta käsitteleviä kysymyksiä. Tässä osiossa kysytään, onko ensimmäisen lapsen nimeäminen vaikuttanut seuraavien lasten nimeämiseen, ovatko lasten nimet vastaajien mielestään samankaltaisia, ja mikäli samankaltaisuuksia löytyy, millaisia samankaltaisuudet vastaajien käsitysten mukaan ovat. Osiossa kysytään lisäksi, onko mahdollinen samankaltaisuus lasten nimien välillä ollut tarkoituksellista, ja mikäli on, miksi lapsille on annettu jollain tavalla samankaltaiset nimet.

3.2 Analyysimenetelmät

Analyysimenetelminä käytän tutkimuksessa sekä kvantitatiivista eli määrällistä että kvalitatiivista eli laadullista analyysimenetelmää. Kvantitatiivisen analyysin avulla tutkin kyselylomakkeen vastauksia siltä kannalta, käsittävätkö vanhemmat lastensa nimet samankaltaisiksi ja onko mahdollisia samankaltaisuuksia luotu nimiin tarkoituksellisesti. Tutkin määrällisessä osiossa myös nimenantoperusteita. Laadullisen sisällönanalyysin avulla tutkin nimien rakenteellisia ja sisällöllisiä piirteitä sekä vertailen sisarusten nimiä toisiinsa näiden piirteiden perusteella.

Määrällisessä tutkimuksessa keskitytään käsittelemään tietoa numeerisesti. Tuloksia esitellään määrällisessä tutkimuksessa numeroilla, ja merkittävimmät havainnot sanoitetaan auki. Määrälliseen tutkimukseen oiva aineistonkeruumenetelmä on kysely, johon voidaan strukturoida (ks. Vilkka 2007: 14–15) tutkittavat asiat kaikille vastaajille ymmärrettäviksi kysymyksiksi. Tavoitteena määrällisessä tutkimuksessa on löytää aineistosta säännönmukaisuuksia ja esittää niitä teorioina (mts. 24). Oma tutkimukseni sijoittuu kuvailevan määrällisen tutkimuksen kategoriaan, jossa tarkoituksena on luonnehtia jotakin ilmiötä tai toimintaa (mts. 20). Määrällisen analyysin avulla tutkin aineiston määrällisiä piirteitä, kuten valittujen nimenantoperusteiden määrää, sisarusten nimien samankaltaisuuteen pyrkimisen yleisyyttä nimenantoperusteena, vanhempien käsityksiä lastensa nimien samankaltaisuudesta sekä sitä, ovatko vanhemmat tarkoituksellisesti antaneet lapsilleen samankaltaisia nimiä.

Tuomi ja Sarajärvi (2018: 108–111) esittelevät Eskolan (2001; 2007) jaottelemaa laadullisen sisällönanalyysin analyysitapoja, joita ovat aineistolähtöinen, teoriasidonnainen ja teorialähtöinen sisällönanalyysi. Tutkimuksessani käytettävä laadullinen sisällönanalyysi on teoriasidonnaista eli teoriaohjaavaa analyysia, sillä se pohjautuu aineistoon, mutta aiemmat tutkimukset ja teoriat voivat toimia analyysin apuna (mts. 109–110). Aineiston tulkinta saa siis alkunsa itse aineistosta löytyvistä piirteistä, mutta sitä voidaan täsmentää ja tulkita aiemman teorian avulla.

Käytän analyysissa tukena Maria Hyvärin (2006) pro gradu -tutkielmassa tehtyä nimien äännerakenteen analyysia (ks. Moilanen 2016). Koska tutkimukseni on kapealaisempi ja koskee ensisijaisesti kutsumanimiä, en analysoi aineistosta kaikkia samoja asioita, kuten esimerkiksi viskurilakia, vaan keskityn analysoimaan ensi- ja kutsumanimien tavu- ja äännerakenteita sekä alku-, sisä- ja loppusointuja. Analysoin lyhyesti myös nimien sisältöä ja taustaa sekä niiden merkitystä samankaltaisuuksien luomisessa sisarusten nimien välille. Tämän lisäksi tutkin teemoittelemalla (ks. Tuomi ja Sarajärvi 2018: 105–107) aineiston avoimia vastauksia eli sisarusten nimien nimenantoperusteisiin ja samankaltaisuuksiin liittyviä ”muu, mikä?” -nimenantoperusteita sekä sitä, mistä syistä vanhemmat ovat päättäneet antaa lapsilleen jollain tavalla samankaltaiset nimet.

4 AINEISTO JA ANALYYSI

4.1 Aineisto

Aineistoni koostuu 74 vastauksesta, joissa annettiin yhteensä 466 nimeä: 215 ensini-
meä ja 251 jälkinimeä. Yhden etunimen lapsista oli saanut 24, kaksi etunimeä 133,
kolme etunimeä 56 ja neljä etunimeä kaksi. Sisarukset olivat useimmiten saaneet sa-
man määrän etunimiä. Saman määrän nimiä oli saanut 57 perheen sisarukset (77 %
aineiston perheistä) ja eri määrän 17 perheen sisarukset (23 %). Sisarusten ensinimet
on lueteltu perheittäin liitteessä 2.

Yhden vastauslomakkeista jouduin jättämään analyysin ulkopuolelle, sillä siinä
kerrottiin kahdella lapsista olevan sama etunimi, mikä olisi etu- ja sukunimilain vas-
taista (Etu- ja sukunimilaki 2017/946 § 2). Kyseessä oli luultavasti väärinkäsitys, mutta
en voinut nimilain vastaisuuden vuoksi sisällyttää lomaketta analyysiin.

Käytännön syistä jätin kyselylomakkeessa lasten maksimimäärän kuuteen lap-
seen, mutta kyselyyn vastasi myös yli kuusilapsisia perheitä. Jotkut vastaajat olivat
kirjoittaneet lastensa nimiä, syntymävuosia ja nimenantoperusteita lomakkeen avoi-
miin vastauskohtiin, joten sisällytin nämäkin vastaukset analyysiin. Enemmän kuin
kuusilapsisia perheitä on aineistossa kolme: kaksi seitsenlapsista perhettä ja yksi yh-
deksänlapsinen perhe. Eniten aineistosta löytyy kaksilapsisia (38) ja kolmilapsisia per-
heitä (23). Nelilapsisia perheitä on kahdeksan, viisilapsisia ei yhtään, ja kuusilapsisia
kolme. Lasten määrän keskiarvo on 2,9 lasta vastauslomaketta kohti.

Vastaajista 92,5 %:lla oli äidinkielenään suomi, 3,3 %:lla ruotsi, 1,6 %:lla venäjä
ja lopuilla 2,5 %:lla englanti, viro tai arabia. Vastaajista 95 % oli suomalaisia, 1,7 %
virolaisia ja 3,3 % ruotsalaisia, venäläisiä, tunisialaisia tai maltalais-isobritannialaisia.

Kyselyyn vastanneet vanhemmat ovat syntyneet aikavälillä 1951–1995. Eniten
kyselyyn vastasi vuosina 1965–1985 syntyneitä. Lapset ovat syntyneet aikavälillä
1980–2021. Lapsista suurin osa (81,4 %) on syntynyt 2000-luvulla, joten on

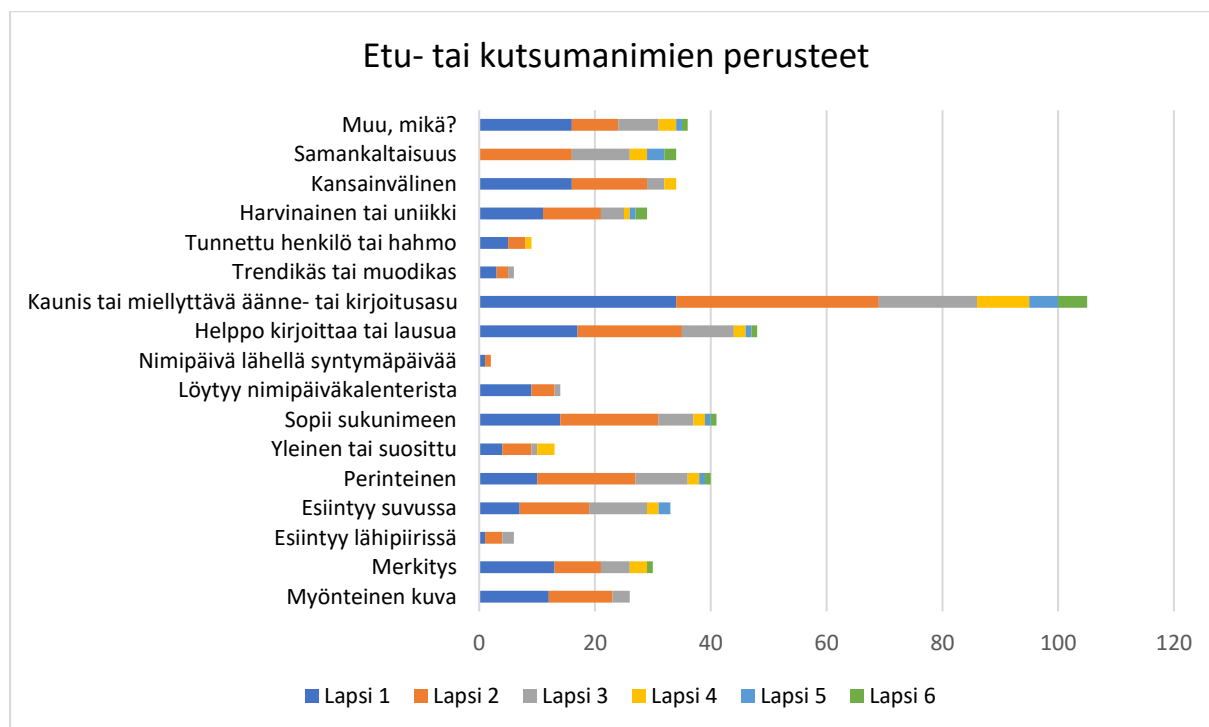
oletettavissa, että aineiston nimistä löytyy useita 2000-luvun nimitrendejä, joissa usein suositaan kansainvälisempää, yksilöllisyyttä korostavaa nimeämistä.

Avoimiin kysymyksiin tuli runsaasti vastauksia. Eniten vastauksia saivat kysymys, jossa vanhemmat saivat halutessaan antaa lisätietoja lapsen nimeämisestä, sekä kysymys, jossa kysyttiin syitä siihen, että lapsille oli annettu jollain tavalla samankaltaiset nimet. Avoimia vastauskohtia ovat myös ”muu, mikä?” -vastausvaihtoehdot nimenantoperusteita ja nimien samankaltaisuuksia käsittelevissä kysymyksissä.

4.2 Nimenantoperusteet

Nimenantoperusteita koskevia monivalintakysymyksiä on yksi kunkin lapsen tietojen kohdalla, ja vastaajat ovat voineet valita yhdestä kolmeen pääasiallista nimenantoperustetta. ”Nimi on samankaltainen kuin ensimmäisen/aiempien lasten nimet” -kohta nimenantoperusteena esiintyy kaikissa paitsi ensimmäisen lapsen tiedoissa. ”Muu, mikä?” -kohtaa ja siihen liittyvien avointen vastausten sisältöä analysoin tarkemmin laadullisen sisällönanalyysin avulla.

Kokonaisuudessaan nimenantoperusteita on valittu yhteensä 506. Alla on yhdistetty kuvio kaikista nimenantoperusteista koskevista kysymyksistä. Kuvion värit kuvaavat sitä, kuinka monennen lapsen kohdalla tietty nimenantoperuste on valittu.

KUVIO 1 Etu- tai kutsumanimien perusteet

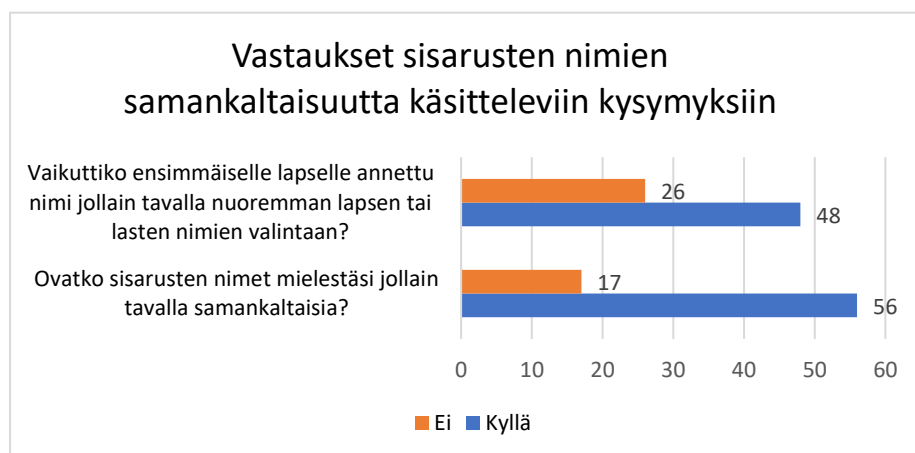
Tärkeimpänä nimenantoperusteena kuvaajassa näkyy ylivoimaisesti nimen kaunis tai miellyttävä äänne- tai kirjoitusasu, joka on valittu nimenantoperusteeksi 105 kertaa (20,8 %). Muina tärkeimpinä nimenantoperusteina näkyvät muun muassa helppous kirjoittaa tai lausua nimi, nimen sopivuus sukunimeen sekä nimen perinteisyys. ”Muu, mikä?” -vaihtoehto sai osakseen 36 vastausta (7,1 %).

Samankaltaisuus ei korostunut nimenantoperusteena muiden ylle, mutta näkyi kuitenkin merkittävänä perusteena muiden joukossa: samankaltaisuus valittiin perusteeksi 34 kertaa (6,7 %). Samankaltaisuus oli valittavissa vain ensimmäistä seuraavien lasten kohdalla, joten se ei ole valintojen määrän kannalta suoraan verrattavissa muihin perusteisiin. Mikäli ensimmäisen lapsen kohdalla valitut nimenantoperusteet jätettäisiin laskuista pois, samankaltaisuus olisi eniten valittu peruste heti kauniin äänne- tai kirjoitusasun jälkeen, ja muodostaisi valituista perusteista 10,2 %.

Nimenannon samankaltaisuuteen kuuluu myös tietyllä tavalla nimenantoperusteiden samankaltaisuus perheiden sisällä. Peräti 71 perheessä (95,9 %) nimeämiseen oli käytetty ainakin yhtä samaa nimenantoperustetta. Täysin samat nimenantoperusteet kaikilla sisaruksilla oli yhdeksässä perheessä (12,2 %).

4.3 Samankaltaisuudet sisarusten nimissä

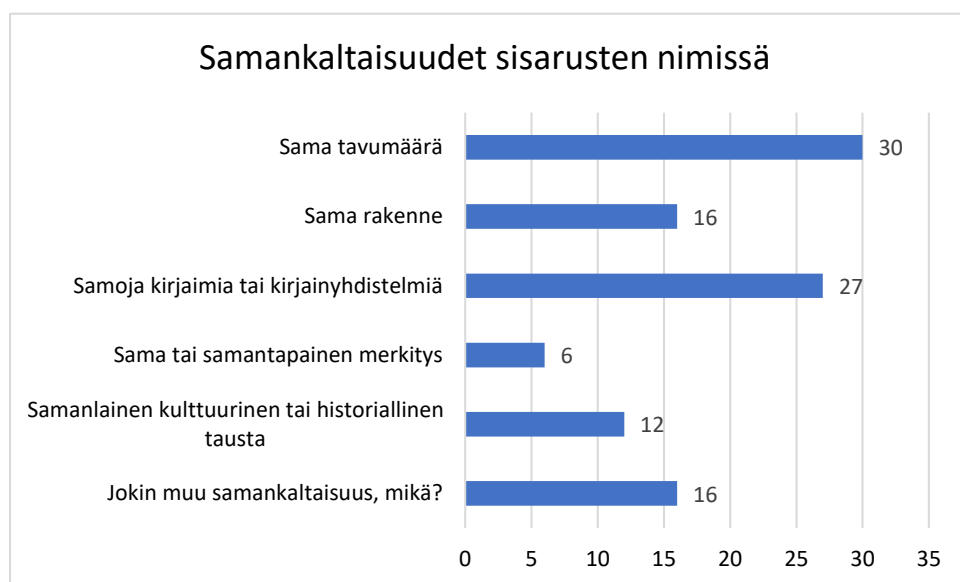
Lomakkeen viimeinen osio käsitteli sisarusten nimien samankaltaisuuksia ja niiden tarkoituksellisuutta. Ensimmäisessä kysymyksessä vanhempia pyydetään arvioimaan, onko ensimmäiselle lapselle annettu nimi vaikuttanut nuorempien lasten nimien valintaan. Toisessa kysymyksessä kysytään, ovatko lasten nimet jollain tavalla samankaltaisia. Ensimmäiseen kysymykseen vastauksia tuli 74 ja toiseen 73. Alla oleva kaavio havainnollistaa vastauksien suhdetta toisiinsa.

KUVIO 2 Vastaukset sisarusten nimien samankaltaisuutta käsitteleviin kysymyksiin.

Ero kahden kysymyksen vastausten välillä on huomattava. Vain 65 % vastaajista myöntävät ensimmäisen lapsensa nimen vaikuttaneen seuraavien lasten nimeämiin, mutta peräti 77 % vastaajista käsittävät lastensa nimet jollain tavalla samankaltaisiksi. Tämä ero tarkoittanee sitä, että joissain tapauksissa mahdolliset samankaltaisuudet ovat tulleet vanhemmille ilmi vasta nimenannon jälkeen ja ettei samankaltaisuuksia ole välttämättä luotu nimiin tarkoituksellisesti.

Yhteisen osion kolmannessa kysymyksessä pyydetään vanhempia erittelemään, millaisia samankaltaisuuksia sisarusten nimissä on. Kysymys on suljettu niiltä vastaajilta, joiden mielestä nimet eivät ole millään tavalla samankaltaisia. Vastauksia kolmanteen kysymykseen kertyi yhteensä 57, ja vastausvaihtoehtoja oli valittu yhteensä 107. Vaihtoehtoja oli mahdollista valita kuinka monta tahansa, sillä sisarusten nimistä saattaa löytyä useita yhdistäviä piirteitä.

KUVIO 3 Samankaltaisuudet sisarusten nimissä.

Vanhempien vastausten mukaan useimmiten sisarusten nimissä esiintyvä samankaltaisuus on sama tavumäärä (28 %), jota seuraa nimissä olevat kirjaimet tai kirjainyhdistelmät (25,2 %). Vähiten samankaltaisuuksia vanhempien mukaan oli nimien merkityksessä (5,6 % vastauksista). Vastauksia ”Jokin muu samankaltaisuus, mikä?” -kohtaan tuli myös useita, ja analysoin niitä tarkemmin laadullisen sisällönanalyysin osiossa.

Neljäs ja viimeinen monivalintakysymys osiossa käsittelee samankaltaisuuksien tarkoituksellisuutta sisarusten nimissä. Samoin kuin edellinen kysymys, neljäs kysymys osiossa oli avoinna vain niille, joiden mielestä nimissä on samankaltaisuuksia. Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 56. Alla olevassa kuvaajassa vastausvaihtoehtoja on lyhennetty selkeyden vuoksi.

KUVIO 4 Samankaltaisuuksien tarkoituksellisuus sisarusten nimissä.

Yleisimpänä vastauksena (51,8 %) näkyy kuvaajassa se, että samankaltaisuus sisarusten nimissä on tarkoituksellista ja että siihen on pyritty vasta ensimmäisen lapsen nimeämisen jälkeen. Näissä tapauksissa seuraavien lasten nimet on muodostettu sopiviksi ensimmäisen lapsen nimeen. Huomionarvoista on se, että 18 vastaajaa (32,1 %) ei ole alun perin tarkoittanut sisarusten nimiä samankaltaisiksi, mutta on huomannut samankaltaisuuksia nimissä nimenannon jälkeen. Tämä voi kertoa siitä, että vanhemmat ovat alitajuisesti nimenneet lapsensa samankaltaisella tavalla, tai voi toisaalta riippua myös siitä, millä tavalla samankaltaisuus nähdään. Vanhemmat eivät välttämättä ajattele nimien olevan samankaltaisia nimenantovaiheessa, mutta huomaavat niissä yhteisiä piirteitä vasta myöhemmin.

4.4 Nimien rakenteen analyysi

4.4.1 Alku-, sisä- ja loppusoinnut

Kiviniemen mukaan (1982: 159, 2006: 134) sisarusten nimiä yleisimmin yhdistävä piirre on alkusointu, mikä tarkoittaa saman alkukirjaimen tai jopa saman ensitavun käyttöä sisarusten nimissä. Alkusoinnut ovat ominaisia muun muassa kaksosten nimeämiselle (mts. 1982: 159), joka onkin erityisen systemaattista muiden sisarusten nimeämiseen verrattuna (Saarelma-Paukkala 2017: 139).

Alkusointuja on aineistossani havaittavissa seitsemästä perheestä, joista viidessä on sama alkukirjain ja kahdessa pidempi alkusointu. Perheessä 65 ensimmäisen lapsen kutsumanimenä toimiva jälkinimi *Maarit* vastaa alkusoinnultaan seuraavien

lasten ensinimiä Markku, Marja ja Marko. Alkusointu on havaittavissa niin ikään esimerkiksi perheen 62 lapsilla Simona, Sandra, Sofia, Sabina, Stella ja Samuli. Samoja ensitavuja aineistostani ei kuitenkaan löydy.

Alkusointuisuus vaikuttaa systemaattiselta seitsemän perheen kohdalla, mutta aineistosta löytyy myös seitsemän muuta perhettä, joissa alkusointu löytyy joidenkin lasten kohdalla, mutta osa lapsista poikkeaa mallista. Joissain perheissä sisarusten nimistä löytyy kaksi erilaista alkusointua, jotka vaikuttavat systemaattisilta, esimerkiksi Otso, Alma, Osmo ja Amos (perhe 8) sekä Aleksi, Roosa, Aaron ja Ronja (perhe 44). Jälkimmäisessä esimerkissä voidaan nähdä myös se, kuinka poikien ja tyttöjen nimissä on käytössä eri alkusoinnut.

Sisarusten ensi- ja kutsumanimistä löytyy myös sisäsointuja. Sisäsointuja on nimissä, joiden alkutavuissa esiintyy samoja vokaaleja, vaikeivät nimet alkaisi samalla konsonantilla (Kalevalaisen runokielen seura). Aineistossani esimerkiksi nimissä Hilda, Vilja ja Kiara on sisäsointuna *i*-äänne, joka toistuu kaikkien nimien alkutavuissa. Sisäsointuisiksi olen tulkinnut näiden lisäksi nimet, joissa äänne esiintyy yhden tai useamman nimistä alkukirjaimena, esimerkiksi *a*-äänne nimissä Anna ja Matias.

Sisäsoinnut vaikuttavat olevan yleisimpiä kaksi- ja kolmilapsisissa perheissä, mutta *a*-sisäsointu löytyy myös aiemmin mainitusta nelilapsisesta perheestä: Maarit (kutsumanimi), Markku, Marja ja Marko (perhe 65). Kaiken kaikkiaan systemaattisia sisäsointuja löytyy 14 perheestä eli 18,9 % aineistoa.

Tutkin tässä osiossa lisäksi sisarusten nimiä yhdistäviä loppusointuja. Moilanen (2016: 5) jättää laskematta loppusoinnuiksi poikien nimien lopussa yleisen *o*-äänteen ja tyttöjen nimissä *a*-äänteen. Noudatan analyysissäni samaa menettelytapaa, sillä *o*-kirjain poikien nimien lopussa ja *a*-kirjain tyttöjen nimien lopussa on mallina niin vaikiintunut, että se löytyy suuresta osasta aineistoni nimiä. Aineistoni 215 ensi- tai kutsumanimestä 76 tytönimeä on *a*-loppuisia ja 21 pojannimeä *o*-loppuisia. Kuten Moilanen (mts. 5) on myös analyysissään tehnyt, huomioin *a*- ja *o*-loppukirjaimet sisarusten nimissä loppusoinnuiksi vain silloin, kun ainakin yksi sisarussarjan nimi poikkeaa kyseisestä mallista vastatakseen muiden sisarusten nimiä. Näitä mallista poikkeavia nimiä, eli *a*-loppukirjain pojan nimessä tai *o*-loppukirjain tytön nimessä, löytyy aineistostani nimistä Noa, Nooa, Joona, Luka ja Aino.

Loppusointuisia nimiä löytyy aineistostani yhteensä kahdeksasta perheestä, mukaan lukien aiemmassa kappaleessa kuvaamani tapaukset, joissa *a*- tai *o*-loppuiset sisarusten nimet vastaavat toisiaan. Vastaavanlaisia tapauksia löytyi aineistosta kaksi: perheen 70 Noa ja Deia sekä perheen 72 Angelika ja Luka. Näissä perheissä voidaan olettaa vanhempien halunneen sisaruksille loppusoinnun kannalta samankaltaiset nimet. Aineistostani löytyy lisäksi kuusi perhettä, joissa yhteisenä loppusointuna oli tyttöjen kohdalla *a*-äänne ja poikien kohdalla *o*-äänne. Näitä en kuitenkaan laskenut systemaattisiksi samankaltaisuuksiksi edellisessä kappaleessa kuvaamani ilmiön vuoksi.

Muista loppusointuisista perheistä kahdessa oli kaikilla lapsilla käytössä sama loppukirjain ja peräti neljällä sama lopputavu. Kaikista eniten loppusoinnultaan toisiaan vastaavat nimet löytyivät perheen 4 lapsilta *Reijo* ja *Keijo*.

Kuten alkusoinnunkin kohdalla, aineistosta löytyy useita perheitä, joissa kahdessa tai useammassa nimessä, mutta ei kaikissa, on käytössä sama loppusointu. Tällaisia perheitä on aineistossa 12. Muutamassa tapauksessa loppusointuja on perheessä kaksi erilaista, joista osaa erotti lasten sukupuoli, esimerkiksi perheessä 42, *Olli*, *Iiris* ja *Lenni* sekä perheessä 62, *Simona*, *Sandra*, *Sofia*, *Sabina*, *Stella* ja *Samuli*. Näissä tapauksissa mallista poikkeaa vain yksi toisen sukupuolen edustaja, joten systemaattisesti kahdesta eri loppusoinnusta ei välttämättä voida näissä tapauksissa puhua. Osassa perheistä on käytössä kaksi loppusointua lasten sukupuolista huolimatta, kuten esimerkiksi perheessä 48 (*Sofia*, *Olivia*, *Venni* ja *Lumi*) ja perheessä 63 (*Pauli*, *Lauri*, *Sampo* ja *Touko*).

Kaiken kaikkiaan systemaattisia alkusointuja löytyi seitsemästä ja loppusointuja kahdeksasta perheestä, ja sisäsointuja löytyi peräti neljästätoista perheestä.

4.4.2 Tavu- ja äännerakenne

Tavujen määrä aineiston ensi- ja kutsumanimissä vaihtelee yhdestä tavusta viiteen. Yksitavuisia nimiä on aineistossa kolme, kaksitavuisia 165, kolmitavuisia 35, nelitavuisia 11 ja viisitavuisia yksi. Suurin osa aineiston nimistä (76,7 %) on kaksitavuisia. Kaikilla sisaruksilla samat tavumäärät on 47 perheessä (63,5 %).

Tavujen määrä on suhteellisen yleinen yhdistävä tekijä sisarusten nimissä. Aineistossani suurimmassa osassa nimistä oli kahdesta neljään tavua. Nimet voivat olla keskenään myös täysin erilaisia, mutta niissä voi olla sama tavumäärä.

Nimien äännerakennetta analysoin tutkimalla sitä, mistä äänneistä, eli konsonanteista ja vokaaleista, nimet koostuvat. Analyysissäni kirjaimella C tarkoitetaan konsonanttia ja V vokaalia. Tällöin esimerkiksi nimen *Mari* äännerakenne on CVCV. Äännerakenteen analyysissä jaottelen nimet ryhmiin äänneiden perusteella ja tarkastelen, kuuluvatko sisarusten nimet systemaattisesti samoihin ryhmiin.

Kaikilla sisaruksilla täysin sama äännerakenne löytyy vain kymmenestä perheestä eli 13,5 prosentista aineistoa. Suosituin näistä äännerakenteista on VCCV, joka löytyy perheistä kolmelta. Tätä rakennetta noudattavat nimet saattavat olla huomattavasti samankaltaisia, kuten loppusointuiset *Elsi* ja *Ossi* (perhe 24), tai ensisilmäyksellä erilaisia, kuten *Otto* ja *Eppu* (perhe 5). Sama äännerakenne saattaa löytyä myös pidemmistäkin nimistä, kuten perheen 47 lapsilta *Ronja*, *Pinja* ja *Milja* (CVCCV), tai perheen 29 lapsilta *Salla*, *Jutta* ja *Mette* (CVCCV).

Aineistosta löytyy 13 perhettä, joissa äännerakenne toistuu joillain lapsilla, mutta ei kaikilla. Äännerakenteita ei kuitenkaan näissä perheissä voida laskea

systemaattiseksi, sillä niissä on ainakin yksi lapsi, jonka nimi ei vastaa muiden äännerakennetta. Esimerkiksi perheessä 8 sama äännerakenne toistuu ensimmäisellä kolmella lapsella, *Otso* (VCCV), *Alma* (VCCV) ja *Osmo* (VCCV), mutta viimeisen lapsen nimi *Amos* (VCVC) ei sovi aiempien lasten äännerakenteeseen.

4.5 Nimien sisällön analyysi

Nimien sisällön analyysissä tutkin nimien merkitystä ja taustaa. Sisällön puolesta samankaltaisiksi lastensa nimet on tulkinnut yhteensä 18 vastaajaa 57:stä, joista kaikki ovat todenneet lastensa nimien olevan jollain tavalla samankaltaisia. Vastaajista 6 kokee nimien olevan samankaltaisia merkitysisällön ja 12 nimien taustan kannalta.

Oman tulkintani mukaan semanttisesti läpinäkyviä nimiä on aineistossa yhteensä 25, mutta useimmiten semanttisesti läpinäkyvät nimet eivät kata koko sisarusarjaa. Perheitä, joissa kaikille lapsille on annettu semanttisesti läpinäkyvät nimet, on vain kaksi: perhe 15 (*Talvi* ja *Aarre*) ja perhe 35 (*Iiris* ja *Pihla*). Toisiinsa merkitykseltään liittyvät nimet ovat kuitenkin vain perheessä 35.

Aineistosta löytyy myös muita merkitysyhteydeltään läpinäkyviä ja taustaltaan toisiinsa liittyviä nimiä, kuten perheen 36 nimet *Lumi*, *Hilla* ja *Sampo*. Näitä ei kuitenkaan voi tulkita systemaattiseksi, sillä perheessä on lisäksi neljä muuta lasta, joiden nimet eivät ole semanttisesti läpinäkyviä.

Taustaltaan samankaltaisiksi nimiksi voidaan tulkita muun muassa ulkomaalaistaustaiset tai kansainväliset nimet. Ulkomaalaistaustaisia nimiä eli selkeästi tiettyyn maahan tai kulttuuriin yhdistettäviä nimiä löytyi kahdesta perheestä, joissa oli sekaisin myös kansainvälisiä tai suomalaisiksi leimautuneita nimiä. Täysin ulkomaalaistaustaisiksi tulkittavia nimiä löytyi aineistosta vain yhdestä perheestä: perheen 25 lapsilta *Noura*, *Sarah*, *Yassin* ja *Rayen*. Lapsille on kuitenkin annettu suomalaiset jälkinimet.

Ruotsalaisia nimiä en ole laskenut mukaan ulkomaalaiseihin nimiin, sillä ne ovat Suomessa yleisessä käytössä. Ruotsalaisia nimiä löytyi systemaattisesti neljästä perheestä eli 5,4 % aineistoa. Nimistä osa voi olla tulkittavissa myös kansainväliseksi tai suomalaisiksi leimautuneiksi nimiksi, mutta koska ne löytyivät kaikki Yliopiston nimipäiväalmanakan (2020) ruotsinkielisistä nimipäivistä, luokittelin ne ruotsalaisiksi nimiksi.

Kuudessa perheessä oli sekaisin ruotsalaisia, kansainvälisiä ja suomalaisia nimiä sekä nimiä, joita ei löytynyt lainkaan nimipäiväalmanakasta. Osa nimistä voi kuitenkin olla joko täysin uusia tai sen verran harvinaisia, ettei niitä löydy nimipäiväalmanakasta (mm. perheen 53 *Niilas* ja *Adelia*).

Suomalaisiksi nimiksi luen kaikki vuoden 2020 Yliopiston nimipäiväalmanakan suomenkielisistä löytyvät nimet. Näihin kuuluu sekä perinteisiä suomalaisia että alun perin ulkomaalaisia tai kansainvälisiä nimiä, jotka ovat vakiintuneet suomenkieliseen nimenantoon tai saaneet suomalaisen äänne- tai kirjoitusasun. Suomalaiset nimet on tällä perusteella systemaattisesti 61 perheen kaikilla lapsilla (82,4 %). Muissa perheissä nimissä on sekaisin ruotsalaisia nimiä, kansainvälisiä nimiä sekä nimiä, joita ei löydy nimipäiväalmanakasta.

4.6 Avoimien vastausten analyysi

Avoimia vastauksia analysoin jaottelamalla niitä yleisimpien teemojen mukaan ja antamalla esimerkkejä vanhempien vastauksista. Teemoittelen avoimia vastauksia kolmesta eri kohdasta: vastauksia nimenantoperusteita koskevaan muu peruste -vastausvaihtoehtoon, vastauksia sisarusten nimien samankaltaisuutta koskevaan muu samankaltaisuus -vaihtoehtoon sekä viimeisen osion vastauksia kysymykseen ”Minkä vuoksi lapsille on annettu nimet, jotka ovat jollain tavalla samankaltaiset?”.

4.6.1 Nimenantoperuste: muu, mikä?

Nimenantoperusteisiin kuuluvaan ”Muu, mikä?” -vaihtoehtoon avoimia vastauksia kertyi 18 vastaajalta yhteensä 36. Viidessä vastauksessa ”Muu, mikä?”-kohtaan annettu nimeämisperuste olisi löytynyt valmiiksi annetuista vastausvaihtoehdoista, ja kolme vastauksista oli epätarkkoja tai hyvin vähän kuvailtuja, joten teemoitteluun jäi vain 28 vastausta. Nimenantoperusteet olivat aihepiiriltään suhteellisen hajanaisia, mutta muutama ryhmä korostui teemoittelussa muiden ylitse.

Nimeämisen taustalla oli seitsemässä perheessä rakenteellinen peruste, usein nimen kirjainten määrä tai tietty alku- tai loppukirjain. Perheessä 63 (lapset *Pauli*, *Lauri*, *Sampo* ja *Touko*) vaikutti olevan pyrkimystä systemaattisuuteen sisarusten nimeämisessä, sillä kahden lapsen nimeämisperusteisiin oli kirjoitettu, että nimien haluttiin sisältävän viisi kirjainta. Useissa tapauksissa on kuitenkin vaikea vetää johtopäätöksiä nimenannon systemaattisuudesta, sillä esimerkiksi perheessä 46 (lapset *Joonas*, *Milla* ja *Joel*) nimenantoperusteeksi on annettu ”nimen alkukirjain”. Kyse ei siis välttämättä ole systemaattisuuteen pyrkimisestä, vaan saattaa olla, että vanhemmat ovat yksinkertaisesti mieltyneet tietyillä kirjaimilla alkaviin nimiin.

Toisena tärkeänä perusteena oli korostettu sitä, ettei nimeä ole löytynyt lähipiiristä tai etteivät vanhemmat tunne ketään samannimistä henkilöä. Yhtenä valmiiksi

annetuista perusteista oli nimen harvinaisuus tai uniikkaus, mutta vanhemmille vaikuttanut olemaan tärkeää myös se, ettei lapsella ole samaa nimeä kuin perheen tutuilla.

1. Me ei tunneta yhtäkään Aada nimistä joten sen takia hänestä tuli Aada. [...] Ei haluttu samaa etunimeä kun tuttavien lapsilla ja Aada on kiva nimi! (*Aada*, perhe 66)
Sama syy nimeen kuin hänen siskolla ettei tiedetä ketään Eemil nimistä [...] (*Eemil*, perhe 66)

Vastauksista tuli esille erikoisempiakin perusteita, kuten nimeäminen vauvan ulkonäön mukaan tai sen mukaan, millaiselta vauva on vanhempien mielestä vaikuttanut: "Vauva näytti nimeltään" (*Salla, Jutta*, perhe 29).

4.6.2 Samankaltaisuus: muu, mikä?

Vastauksia "muu samankaltaisuus, mikä?"-kohtaan tuli yhteensä 16, joskin yksi näistä olisi soveltunut erääseen toiseen monivalinnoissa esitettyyn vastausvaihtoehtoon. Usea vastauksista myös sivusi annettuja vastausvaihtoehtoja, mikä on ymmärrettävää, sillä vaihtoehtoja ei ollut annettu esimerkkejä vastaajille, ja he saattoivat tulkita ne omalla tavallaan. Esimerkiksi "sama rakenne" voidaan tulkita monella tavalla, ja avoimissa vastauksissa annettiin useita nimien rakenteeseen sisältyviksi tulkittavia samankaltaisuuksia, kuten esimerkiksi "Molemmat lyhyitä nimiä" (*Eliel, Iisa*, perhe 14) ja "Kirjainten määrä" (*Pauli, Lauri, Sampo, Touko*, perhe 63).

Tärkeimpinä teemoina avoimista vastauksista nousi esille nimien äännerakenteen samankaltaisuudet, kuten esimerkiksi kaikkien lasten nimissä esiintyvät kaksoisvokaalit ja loppusoinnut.

2. Molemmissa kaksi vokaalia nimen alussa. (*Aada, Eemil*, perhe 66)
3. Loppuosa samanlainen AngeLIKA, LUKA. (*Angelika, Luka*, perhe 72)

Merkittävänä teemana oli myös vähemmän konkretisoitu äänteellinen samankaltaisuus, josta ei annettu suoria esimerkkejä. Vastaajat kertoivat nimien sopivan yhteen tai kuulostavan yhteenkuuluvilta. Loput teemat olivat suhteellisen hajanaisia, sillä vastauksia oli vähän verrattuna muihin avoimiin kysymyksiin.

4.6.3 Minkä vuoksi lapsille on annettu samankaltaiset nimet?

Viimeisenä avoimena kysymyksenä lomakkeessa oli "Minkä vuoksi lapsille on annettu nimet, jotka ovat jollain tavalla samankaltaisia?", johon saattoivat vastata vain ne, jotka olivat todenneet lastensa nimien olevan jollain tavalla samankaltaisia. Vastauksia kysymykseen kertyi yhteensä 39.

Vastauksista yhdeksän oli epäselkeitä, vaikeasti ymmärrettäviä tai jätti vastamatta esitettyyn kysymykseen. Jotkut vastaajat pyrkivät esimerkiksi listaamaan, millaisia samankaltaisuuksia nimistä löytyy tai minkä vuoksi lapsille on valittu tietyt

nimet. Nämä jätin teemoittelun ulkopuolelle, eli teemoiteltuja vastauksia jäi analyysiin 30.

Teemoista huomattavimpana nousivat esiin samankaltaisuus yhdistävänä linkkinä perheeseen tai muihin sisaruksiin, sekä se, että samankaltaiset nimet korostavat lasten yhdenvertaisuutta ja samanarvoisuutta. Esitellessään vuoden 1979 almanakkakyselystä ja myöhemmistä tutkimuksista yhdistettyä aineistoa, Kiviniemi on myös todennut, että samaa sukupuolta oleville sisaruksille on voitu antaa samankaltaiset nimet tasapuolisuuden vuoksi (2006: 135). Seuraavat esimerkit kuvaavat sisarusten nimien yhdistymistä perheeseen tai muihin sisaruksiin sekä sisarusten tasapuolisuuden korostamista nimenannon kautta.

4. Sisaruksia yhdistävä tekijä. (perhe 9)
5. Halusimme niiden olevan samankaltaiset korostaaksemme että ovat samasta pesueesta. (perhe 68)
6. Tuntui lisäävän lasten tasapuolisuutta. (perhe 29)
7. [...] Halusin, että veljeksien nimissä on yhtäläisyyttä, jotta se ikään kuin vahvistaisi että kuulutaan samaan sisarusparveen. Nimien yhtäläisyys kuvaa ehkä jollain tavalla myös sitä, että molempia lapsia rakastetaan yhtä paljon. (perhe 27)

Useasta vastauksesta tuli ilmi, että lapsille on annettu samankaltaiset nimet sattumalta. Erään kolmilapsisen perheen kohdalla vanhemmat ovat kahteen ensimmäiseen nimeen vahingossa syntyneen samankaltaisuuden jälkeen päättäneet nimetä seuraavan lapsen muiden nimiin sopivalla tavalla.

Teemoissa oli mukana myös käytännöllisiä syitä, kuten esimerkiksi se, että lapsia on helpompi kutsua samankaltaisilla nimillä. Syinä oli lisäksi tunteisiin tai tottumuksiin liittyviä perusteita, kuten se, että vastaajien mielestä liian erilaisten nimien antaminen lapsille ei olisi sopivaa.

8. Halusin, että kaksospojilla olisi lyhyet kutsumanimet, jotta välttyisin kutsumasta/huutamasta heitä lyhyesti vain "pojat" (perhe 5)
9. Itselle tuntuisi oudolta sanoa nimiä, jotka olisivat keskenään täysin erilaisia. [...] (perhe 16)
10. Ei olisi mielestäni sopivaa että lapsilla olisi täysin erilaiset nimet, esim toisella suomalainen ja toisella ulkomaalainen. (perhe 31)

5 PÄÄTÄNTÖ

Kandidaatintutkielmassani tutkin sisarusten nimien samankaltaisuuksia ja nimenantoperusteita. Keskityin erityisesti siihen, millaisista rakenteellisista ja sisällöllisistä piirteistä samankaltaisuuksia löytyi, sekä siihen, millä tavoin vanhemmat näkivät samankaltaisuudet sisarusten nimissä ja oliko sisaruksille annettu tarkoituksellisesti samankaltaisia nimiä. Tutkimuskysymyksiäni tutkielmassa olivat seuraavat:

- 1) Millaisia nimenantoperusteita sisarusten ensinimiin liittyy?
- 2) Millaisia samankaltaisuuksia sisarusten nimistä löytyy? Kuinka suuresta osasta sisarusten nimiä löytyy samankaltaisuuksia?
- 3) Onko nimiin luotu samankaltaisuuksia tarkoituksellisesti?

Tärkeimmiksi nimenantoperusteiksi tutkimuksessa osoittautuivat nimien kaunis tai miellyttävä äänne- tai kirjoitusasu, helppous kirjoittaa tai lausua nimi, nimen sopivuus sukunimeen sekä nimen perinteisyys. ”Muu, mikä?”-vastausvaihtoehtoa valittiin edellä mainittujen nimenantoperusteiden jälkeen eniten. Näistä vastauksista teemoittelun jälkeen tärkeimpinä perusteina olivat nimien rakenteelliset piirteet sekä se, ettei samoja nimiä löydy perheen lähipiiristä.

Samankaltaisuuksia löytyy useista nimien piirteistä, mutta tärkeimpinä sisarusten nimiä yhdistävinä tekijöinä aineistossani toimivat tavumäärä, äännerakenne sekä alku-, sisä- ja loppusointu. Suurimmassa osassa perheistä (63,5 %) nimiä yhdistävänä tekijänä on tavumäärä. Alkusointuja on aineistossa havaittavissa seitsemästä (9,5 %), loppusointuja kahdeksasta (10,8 %) ja sisäsointuja neljästätoista (18,9 %) perheestä kaikilta sisaruksilta. Täysin sama äännerakenne kaikilta sisaruksilta löytyy kymmenestä perheestä (13,5 %). Sisällön mukaan samankaltaisiksi olen luokitellut kahdesta perheestä löytyvät semanttisesti läpinäkyvät nimet, sillä kummassakin perheessä merkityksen selkeys on vanhempien mukaan nähty nimiä yhdistävänä tekijänä. Taus-tan kannalta samankaltaisiksi olen analysoinut vain viisi perhettä, joista yhdessä kaikilla sisaruksilla on tunisialaiset, arabiankieliset nimet ja neljässä ruotsalaiset nimet.

Oman analyysini mukaan kaiken kaikkiaan 33 perheessä eli 44,6 prosentissa aineistoa löytyy jokin yllä mainituista samankaltaisuuksista eli yhteinen alku-, sisä- tai loppusointu, samanlainen äännerakenne, sama tausta tai samankaltainen sisältö. Mikäli myös tavumäärä, joka on analyysissani ollut rakenteellisesti yleisin sisarusten

nimiä yhdistävä tekijä, otettaisiin mukaan laskuihin, systemaattisia samankaltaisuuksia löytyisi 54 perheestä eli 73 prosentista aineistoa. Luku on lähellä määrällisen analyysini tuloksia: määrällisessä osuudessa olen todennut, että 56 vastaajaa (77 %) tulkitse lastensa nimet jollain tavalla samankaltaisiksi.

Tutkimukseni perusteella suurimmassa osassa perheistä sisarusten nimien samankaltaisuus on tarkoituksellista. Niistä vastaajista, jotka totesivat lastensa nimien olevan jollain tavalla samankaltaisia 67,9 % on tarkoituksellisesti nimennyt lapsensa samankaltaisella tavalla. Näistä vastaajista 23,7 % on suunnitellut jo alun perin antavansa kaikille lapsilleen jollain tavalla samankaltaiset nimet ja 76,3 % on pyrkinyt samankaltaisuuteen vasta ensimmäisen lapsen nimeämisen jälkeen.

Aineistonkeruu ei sujunut tutkielmassani aivan ongelmattomasti, sillä kyselyn näkyvyydessä oli ongelmia kummallakin sivustolla, jonne olin sen lähettänyt. Keskustelu oli sivustoilla suhteellisen vilkasta, ja keskustelunaloituksia saatettiin julkaista tunnissa useita kymmeniä, joten kyselylomakkeen linkin sisältävä keskustelunaloitukseni upposi nopeasti uusien keskustelujen alle. Tämän vuoksi jouduin useaan otteeseen kommentoimaan julkaisuani, jotta se nousisi taas uusien keskustelunaloitusten rinnalle ja sen huomaisi helpommin. Myös sivustojen kävijöiden kommentit ja kysymykset auttoivat pitämään keskustelunaloitusta pinnalla. Aineistonkeruuta varten linkin julkaisu keskustelupalstoilla oli lopulta toimiva, mutta aineistonkeruussa kului kaksi viikkoa, ja jouduin Vauva.fi-sivuston lisäksi lähettämään linkin Kaksplus-sivustolle. Tehokkaammin linkki olisi saattanut levitä sosiaalisen median kanavien, kuten esimerkiksi Facebookin tai Instagramin kautta.

Itse kyselylomake toimi vaivattomasti, joskin tietyissä kohdissa kysymyksenasettelua olisi voinut selkeyttää. Joissain lomakkeissa esiintyi väärintymmärryksiä esimerkiksi kutsumanimen kohdalla, vaikka olin lomakkeessa selittänyt, että kohtaan tulisi kirjoittaa lapsen kutsumanimi siinä tapauksessa, että se on lapsen ensinimen sijasta jälkinimi. Tähän kohtaan vastauksina tuli kuitenkin joitain lempinimiä ja useita ensinimiä. Myös lomakkeen viimeinen avoin kysymys vaikutti herättävän jonkinasteista väärintymmärrystä, sillä useassa vastauksessa kerrottiin, millä tavoin lasten nimet olivat samankaltaisia tai miten niissä oli pyritty samankaltaisuuteen, kun kysymyksenä oli, *miksi* lapsille oli annettu samankaltaiset nimet. Näistä tapauksista huolimatta kyselylomake vaikutti toimivan moitteettomasti.

Kyselylomake voi olla luonteeltaan ja otsikoltaan tietyllä tavalla johdatteleva, eli samankaltaiset nimet lapsilleen antaneet vanhemmat ovat voineet vastata kyselyyn vain sen vuoksi, että tiedostavat antaneensa lapsilleen samankaltaiset nimet. Määrällisessä osiossa samankaltaisuus vanhempien vastauksissa on myös tulkinnanvaraista, sillä se riippuu vanhempien omista määritelmistä, eivätkä kaikki välttämättä tulkitse nimiä samankaltaisiksi samoin perustein. Osa suurempien perheiden vanhemmista on esimerkiksi voinut vastata kaikkien nimien olevan jollain tavalla samankaltaisia,

vaikka samankaltaisuutta esiintyy vain joidenkin lasten kohdalla. Määrällinen tutkimus kuvastaa kuitenkin nimenomaan vanhempien käsityksiä nimien samankaltaisuudesta, ja vanhempien käsitysten mukaan lasten nimissä on enemmän samankaltaisuuksia kuin omassa analyysissäni. Tutkimuksen pääasialliset tulokset riippuvatkin siitä, kuinka samankaltaisuus määritellään ja millaisia käsitteitä sen analyysissä käytetään.

Koska aineistoni on suhteellisen laaja, en ehtinyt tutkielmassani käsittelemään kaikkia aineiston kiinnostavia piirteitä ja jouduin jättämään osan tarkastelun ulkopuolelle. Nimenantoon ja nimenantoperusteisiin liittyvistä asioista jäi käsittelemättä esimerkiksi avoin vastauskohta ”Halutessasi voit kertoa enemmän siitä, miten lapsen nimi valittiin”. Tähän kohtaan vastauksia oli kertynyt 39 lomakkeesta yhteensä 94, ja vastauksissa käsiteltiin syvemmin sisarusten nimien valintaa sekä sitä, millaisten prosessien kautta annettuihin nimiin lopulta oli lopulta päädytty. Lisäksi tutkimuksesta jäivät kokonaan pois lasten jälkinimet, joskin tämä oli omalta kohdaltani jo alusta alkaen tiedostettu valinta, sillä halusin nimenomaan keskittyä sisarusten ensi- ja kutsuanimien samankaltaisuuksiin. Jälkinimissä oli kuitenkin joidenkin perheiden kohdalla havaittavissa systemaattisuutta: aineistosta löytyi esimerkiksi sellainen perhe, jossa kaikille poikalapsille on annettu sama jälkinimi.

Tutkimukseni tulokset vaikuttavat kaiken kaikkiaan luotettavilta, sillä tutkimusaineistoa on suhteellisen paljon, ja siinä esiintyy jatkuvuutta, eli useasta perheestä löytyy samoja samankaltaisuuden piirteitä. Tutkimuksen toteutuksessa huomioitiin se, että kyselylomaketta jaettiin eteenpäin Internetin välityksellä, joten tutkimukseen on oletettavasti vastannut ympäri Suomea asuvia henkilöitä, ja tutkimusjoukko on suhteellisen monimuotoinen. Tutkimustulokset eivät ole kuitenkaan suoraan yleistettävissä kaikkiin suomalaisiin sisarusten nimiin ja nimenantoperusteisiin, sillä tähän vaadittaisiin paljon laajempi tutkimus.

Koska sisarusten nimien samankaltaisuuksista on tehty vain vähän tutkimusta, tutkimustulokseni eivät ole suoraan verrattavissa aiempiin tutkimuksiin. Hyväri (2006) on tutkinut sisarusten nimenantoa, mutta tutkielmassa on pienempi aineisto kuin omassani, ja se keskittyy laajemmin laadulliseen analyysiin. Omassa tutkielmassani käytetään enemmän määrällistä analyysia, enkä ole analysoinut kaikkia samoja asioita, kuten jälkinimiä tai tarkemmin nimien taustoja. Hyvärin (2006) tutkielmassa selkeä nimisysteemi on löytynyt 27 % aineiston perheistä, eli suurimman osan lapsista nimeämisessä ei ole käytetty nimisysteemejä. Tämä eroaa huomattavasti omista tuloksistani, joissa totesin 73 prosentista aineistoa löytyvän jonkintasoisia samankaltaisuuksia. Prosenttimäärät ovat kuitenkin lähempänä toisiaan, mikäli jätetään ottamatta huomioon tavumäärä, joka ei samankaltaisuuden piirteenä kenties ole yhtä selkeä kuin muut analysoimani piirteet.

Laajemmalle jatkotutkimukselle sisarusten nimistä ja nimenantoperusteista olisi sijaa. Samojen tai samankaltaisten jälkinimien anto sekä suvun kautta periytyvät jälkinimet sisaruksilla muodostaisivat myös kiinnostavia jatkotutkimuksia, samoin kuin laaja-alaisempi sisarusten nimenannon ja nimenantoperusteiden tutkimus esimerkiksi haastattelututkimuksen avulla.

LÄHTEET

- Ainiala, Terhi & Östman, Jan-Ola 2017: Introduction: Socio-onomastics and Pragmatics. – Terhi Ainiala & Jan-Ola Östman (toim.), *Socio-onomastics: The Pragmatics of Names*. s. 1–18. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Ainiala, Terhi, Saarelma, Minna & Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Aldrin, Emilia 2017: Creating identities through the choice of first names. – Terhi Ainiala & Jan-Ola Östman (toim.), *Socio-onomastics: The Pragmatics of Names*. s. 45–68 Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Alkula Tapani, Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka 1994: *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. Helsinki: WSOY.
- Bloothoof, Gerrit & Groot, Loek 2013: Name Clustering on the Basis of Parental Preferences. – *Names A Journal of Onomastics* 56 (3) s. 111–163.
- Dörnyei, Zoltán & Taguchi, Tatsuya 2010: *Questionnaires in Second Language Research: Construction, Administration, and Processing*. Second Edition. New York, London: Routledge.
- Eskola, Jari 2001: Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta. – Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* s. 133–157. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskola, Jari 2007: (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. – Leena Viinamäki & Erkki Saari (toim.), *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen* s. 32–46. Helsinki: Tammi.
- Etu- ja sukunimilaki 2017/946 § 2. Annettu Helsingissä 19.12.2017. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170946>
- Hyväri, Maria 2006: *Sisarussarjojen etunimisysteemit*. Pro gradu-tutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen, informaatiotutkimuksen ja logopedian laitos.
- Kalevalaisen runokielen seura. *Alkusointu ja muu äänneharmonia*. – http://www.karuse.info/index.php?option=com_content&view=article&id=93:alkusointu-ja-muu-aeanneharmonia&catid=4:tyylikeinoja&Itemid=25 15.4.2022.
- Kauppinen, Ilona 2021: *2010-luvulla syntyneiden lasten nimien nimenantoperusteita*. Pro gradu-tutkielma. Oulun yliopisto.
- Kiviniemi, Eero 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet: Suomalaisten etunimet ja nimenvoivalinta*. Espoo: Weilin + Göös.
- Kiviniemi, Eero 1993: *Iita Linta Maria: Etunimiopas vuosituuhannen vaihteeseen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kiviniemi, Eero 2006: *Suomalaisten etunimet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2021. – <https://www.kielitoimiston.sanakirja.fi/#/sisarus?searchMode=all> 15.4.2022
- Moilanen, Piia 2016: *Vanhempien etunimen vaikutus lasten nimeämisessä*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto.
- Saarelma-Paukkala, Minna 2017: *Etunimikirja: Suomalaiset nimitrendit 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Valli, Raine 2018: Vastausten tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. – Raine Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. s. 261–275 Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilkka, Hanna 2007: *Tutki ja mittaa - Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.
- Yliopiston nimipäiväalmanakka 2020. Kahdeskymmenesviides vuosikerta. Helsinki: Unigrafia.

Aineistonkeruussa käytetyt sivustot

Kaksplus 2022. – https://keskustelu.kaksplus.fi/?_ga=2.247845519.90559423.1650040639-1996037151.1644750305

Vauva 2022. – <https://www.vauva.fi/keskustelu/alue/nimet>

LIITTEET

LIITE 1. KYSELYLOMAKE

[HUOM. Kysymyksestä ”Kuinka monta lasta teillä on?” riippuen ”Lasten tiedot” valikoita avautuu sama määrä kuin vanhemmilla on lapsia. Jokaisen lapsen kohdalla kysytään samoja tietoja, mutta ensimmäistä lasta seuraavien lasten kohdalla nimenantoperusteita käsittelevässä kysymyksessä on lisäksi vaihtoehto ”Nimi on samankaltainen kuin ensimmäisen/aiempien lasten nimet”]

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä ()*

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Tämä kysely on laadittu Jyväskylän yliopiston suomen kielen kandidaatintutkielmaa varten. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia samankaltaisuuksia sisarusten nimissä ilmenee ja millaisia nimeämisperusteita sisarusten nimeämisessä käytetään. Kysely on kohdennettu kahden tai useamman lapsen vanhemmille, jotka ovat itse valinneet lapsilleen nimet. Kyselylomakkeen voi täyttää yksin tai yhdessä. Jos täytätte lomakkeen yhdessä, merkitkää kummankin vastaajan tiedot lomakkeeseen. Tutkimuksessa kerätään seuraavia epäsuoria henkilötietoja: syntymävuosi ja lasten nimet. Kyselyn lopussa voit myös halutessasi jättää yhteystietosi (sähköpostiosoitteesi tai puhelinnumerosi) mahdollisia jatkohaastatteluja varten. Lisätietoja henkilötietojen käsittelystä saat tietosuojailmoituksesta ja tiedotteesta. Kyselyssä on sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Vastaaminen kestää noin 10–20 minuuttia.

Tutkielman tekijän yhteystiedot:

Nea Vaahtera

nea.jo.vaahtera@student.jyu.fi

Tutkielman ohjaajan yhteystiedot:

Vesa Jarva

vesa.jarva@jyu.fi

Tutkimuslupa *

- Olen tutustunut tietosuojailmoitukseen ja tiedotteeseen, ja annan luvan käyttää antamiani tietoja kandidaatintutkielmassa.

Vastaajien taustatiedot

Mikäli vastaat kyselyyn yksin, täytähän vain yhden vanhemman tiedot lomakkeeseen.

1. Vanhemman tiedot

Syntymävuosi * (vaihtoehdot 1925–2005)

Äidinkieli _____

Kansallisuus _____

2. Vanhemman tiedot

Syntymävuosi * (vaihtoehdot 1925–2005)

Äidinkieli _____

Kansallisuus _____

Kuinka monta lasta teillä on? *

- kaksi lasta
- kolme lasta
- neljä lasta
- viisi lasta
- kuusi lasta

Lasten tiedot

Etunimi * _____

Toinen nimi tai toiset nimet _____

Kutsumanimi

Jos lapsen kutsumanimi on etunimen sijaan lapsen toinen tai kolmas nimi, kirjoitathan kutsumanimen myös tähän.

Syntymävuosi * (vaihtoehdot 1943–2022)

Sukupuoli

- tyttö
- poika
- muu
- en halua ilmoittaa

Millaisia perusteita lapsen etu- tai kutsumanimen valinnan taustalla on ollut? *

Valitse enintään kolme (3) pääasiallista nimeämisperustetta.

- Myönteinen kuva samannimisestä henkilöstä
- Nimen merkitys

- Nimi esiintyy perheen lähipiirissä
- Nimi esiintyy suvussa
- Nimi on perinteinen
- Nimi on yleinen ja suosittu, 'tuttu ja turvallinen'
- Nimi käy hyvin yhteen sukunimen kanssa
- Nimi löytyy nimipäiväkalenterista
- Lapsi on nimetty syntymäpäivää lähellä olevan nimipäivän perusteella
- Nimi on helppo kirjoittaa ja/ tai lausua
- Nimi on äänne- tai kirjoitusasultaan kaunis tai miellyttävä
- Nimi on trendikäs tai muodikas
- Nimi on annettu tunnetun henkilön tai hahmon mukaan
- Nimi on harvinainen tai uniikki
- Nimi on kansainvälinen
- Nimi on samankaltainen kuin ensimmäisen/ aiempien lasten nimet
- Muu, mikä?

Halutessasi voit kertoa enemmän siitä, miten lapsen nimi valittiin.

Yhteisiä kysymyksiä

Vaikuttiko ensimmäiselle lapselle annettu nimi jollain tavalla nuoremman lapsen tai lasten nimien valintaan?

- kyllä
- ei

Ovatko sisarusten nimet mielestäsi jollain tavalla samankaltaisia?

- eivät ole
- kyllä ovat

Mitä samankaltaisuuksia nimissä mielestäsi on?

- sama tavumäärä
- sama rakenne
- samoja kirjaimia tai kirjainyhdistelmiä
- sama tai samantapainen merkitys
- samanlainen kulttuurinen tai historiallinen tausta
- jokin muu samankaltaisuus, mikä?

Ovatko nimissä esiintyvät samankaltaisuudet tarkoituksellisia?

- Eivät ole, nimissä esiintyvät samankaltaisuudet on huomattu vasta nimenannon jälkeen.
- Kyllä - Suunnitelmissa oli alun perin, että lasten nimet olisivat jollain tavalla samankaltaisia, ja ensimmäinen lapsi nimettiin tavalla, jonka kanssa seuraavien lasten nimet voisivat sopia yhteen.
- Kyllä - Nimien samankaltaisuuteen on pyritty vasta ensimmäisen lapsen nimeämisen jälkeen, ja seuraavat lapset on nimetty tavalla, joka sopii yhteen ensimmäisen lapsen nimen kanssa.

Minkä vuoksi lapsille on annettu nimet, jotka ovat jollain tavalla samankaltaisia?

Mikäli olet kiinnostunut osallistumaan mahdolliseen jatkohaastatteluun, voit jättää yhteystietosi (sähköpostisi tai puhelinnumerosi) alle. Jatkohaastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista.

LIITE 2. AINEISTON ENSINIMET PERHEITTÄIN

Lasten kutsumanimet on alleviivattu. Perhe 28 on poistettu aineistosta.

Perhe 1

Viiwi

Lida

Perhe 9

Rudolf

Tobias

Perhe 17

Waltteri

Wilmiina

Perhe 2

Matias

Anna

Perhe 10

Nooa

Peetu

Perhe 18

Juho

Katariina

Ilari

Perhe 3

Lida-Adalmiina

Aada-Emilia

Perhe 11

Alvar

Lumia

Sisu

Perhe 19

Ralf

Alex

Perhe 4

Reijo

Keijo

Perhe 12

Aapo

Olivia

Perhe 20

Lilja

Aleksanteri

Perhe 5

Otto

Eppu

Perhe 13

Neela

Elna

Perhe 21

Kaika

Uuna

Perhe 6

Erik

Kasper

Perhe 14

Eliel

Iisa

Perhe 22

Hilda

Vilja

Kiara

Perhe 7

Suvi

Ville

Perhe 15

Talvi

Aarre

Perhe 23

Joonas

Onni

Pihla

Perhe 8

Otso

Alma

Osmo

Amos

Perhe 16

Dani

Edi

Perhe 24

Elsi

Ossi

Perhe 25

Noura
Sarah
Yassin
Rayen

Perhe 26

Joose
Elias
Aada
Luukas
Tiitus
Lyydia

Perhe 27

Onni
Eero

(Perhe 28 poistettu
aineistosta)

Perhe 29

Salla
Jutta
Mette

Perhe 30

Iina
Aleksi
Joona

Perhe 31

Tuomas
Sanni

Perhe 32

Olivia
Anton

Perhe 33

Leevi
Mikko
Vilma

Perhe 34

Oona
Taavi
Tilda

Perhe 35

Iiris
Pihla

Perhe 36

Lumi
Iisakki
Hilla
Kaarin
Oskari
Sampo
Ingrid

Perhe 37

Robin
Aino

Perhe 38

Mari
Olli
Aapo

Perhe 39

Kim
Kai

Perhe 40

Oona
Eetu

Perhe 41

Sofia
Amanda
Kaarle

Perhe 42

Olli
Iiris
Lenni

Perhe 43

Heli
Tuomo
Sami

Perhe 44

Aleksi
Roosa
Aaron
Ronja

Perhe 45

Anniina
Juho Viktor

Perhe 46

Joonas
Milla
Joel

Perhe 47

Ronja
Pinja
Milja

Perhe 48

Sofia
Olivia
Venni
Lumi

Perhe 49

Heidi
Jenni
Niklas
Samuel

Perhe 50

Aimo
Hugo

Perhe 51

Akseli
Lyydia
Luukas
Eedit
Eliel
Elmiida
Olivia
Noel
Beata

Perhe 52

Sara
Elina

Perhe 53

Patrik
Oskar
Niilas
Adelia
Tomas
Saaga

Perhe 54

Vilma
Veeti

Perhe 55

Ville
Eemeli
Kalle

Perhe 56

Tuomo
Olli
Jouni

Perhe 57

Ida
Rosa
Isa

Perhe 58

Liam
Rafael
Rosalie

Perhe 59

Emma
Anna
Elle

Perhe 60

Hanna
Aapo

Perhe 61

Joonas
Daniel
Matias
Eedla
Minea
Fiona
Ilona

Perhe 62

Simona
Sandra
Sofia
Sabina
Stella
Samuli

Perhe 63

Pauli
Lauri
Sampo
Touko

Perhe 64

Tuomas
Samuli
Eveliina

Perhe 65

Anne Maarit
Markku
Marja
Marko

Perhe 66

Aada
Emil

Perhe 67

Emilia
Oliver

Perhe 68

Saga
Sofi

Perhe 69

Meri
Meea

Perhe 70

Deia
Noa

Perhe 71

Jussi
Toni
Hanna
Aaro

Perhe 72

Angelika
Luka

Perhe 73

Iida Eveliina
Veikko

Perhe 74

Teemu
Ninni
Anni

Perhe 75

Eevi
Sami
Enni